

תרגימא

גיליון מיוחד לרגל
כנס אגודת המתרגמים בישראל
7-9 בפברואר 2011

דבר היו"ר - פסקל אמוזיג-בוקספן	ע - 3
כיצד לבחור עכבר ארגונומי - גיל בן טובים	ע - 4
המה שהוא המי: על תרגום שורה משיר של מחמוד דרוויש - נתנאל סילברמן	ע - 5
קול הסימנים - רוני בן דור, נוגה וייס ועדינה ויזרלביץ	ע - 9
עקרונות בתרגום ספרותי - פרופ' רינה בן-שחר	ע - 11
A Note from the Chairwoman	E - 3
The Red T: An Introduction - Matt Grotenstein	E - 4
Do You Obey the Golden Rule of Translation? - Danny Verbov	E - 7
The Coming Translator Shortage: Are We in a Golden Age? - Doug Strock	E - 11
Publishing Your Own Translations - Josephine Bacon	E - 14

הפקה: אגודת המתרגמים בישראל
עריכה: נינה רימון דיויס, נירה ברק, סוזי שפירא
עיצוב: סופי דגני

כל הזכויות שמורות ©

דבר היו"ר

מאת פסקל אמוזיג-בוקספן

חברים ואורחים יקרים,

ההשתתפות בכנסים מרחיקה אותנו אולי משגרת העבודה והפעילות היומיומית שלנו, אך בו בזמן נוטעת בנו תחושת שייכות למקצוע ומעודדת אותנו למחשבה.

הנושאים, ההתארגנות, הבידור, ההרצאות, הסדנאות, התצוגות, הרישות העסקי והחברתי, הלוגיסטיקה, האיכות, הגיוון והאיזון שבין התיאוריה למעשה מתחרים ביניהם על תשומת ליבנו. ומעל לכל, נוכחותם של כל אחד ואחת מאיתנו היא שיוצרת את החוויה.

הכנס מציע לכם השנה סדנאות והרצאות שמתמקדות במגמות בולטות בהווה ובעתיד, כדי לאפשר למתרגמים, עורכים ולכל אדם אחר שהשפה היא עיסוקו לצאת לדרך בצורה אסטרטגית ולתבוע את מקומו בכלכלה שלאחר המשבר.

אנו מקווים שהכנס יהווה הוכחה לכך שאנו אכן משתייכים לקהילה מקצועית, פתוחה ובעלת יכולות שמשתפת מוסדות וארגונים עמיתים בנושאים שנמצאים על סדר יומה.

אגודת המתרגמים בישראל שמה לה למטרה גם למשוך אליה מתרגמים בתחילת דרכם. ככל שיקדימו המצטרפים להבין את חשיבות ההשתייכות לארגון מקצועי והכרת המציאויות בתחום התרגום, יגדלו סיכוייהם לעסוק בתחום בהצלחה. זו מטרת המסלול המיוחד שייעדנו למצטרפים חדשים.

מגוון הנושאים שיידונו בכנס מדגים אף הוא עד כמה שוקקת ופורחת קהילת המתרגמים. אני מקווה שתיהנו ותפיקו תועלת מן ההזדמנות להיפגש עם עמיתים וחברים למקצוע ולהחליף דעות בנושאים שונים.

מאחלת לכולנו חוויה נעימה ומעשירה.

פסקל אמוזיג-בוקספן
יו"ר, אגודת המתרגמים בישראל

כיצד לבחור עכבר ארגונומי

מאת גיל בן-טובים

- מהם הקריטריונים לבחירת עכבר ארגונומי? איך נדע שהעכבר שהוצג בפנינו כארגונומי, הוא אכן כזה?
- האם כל מי שמייצר עכבר יכול להצמיד לו את שם התואר "ארגונומי"?
- האם עכבר ארגונומי טוב יותר מעכבר רגיל?
- האם עכבר ארגונומי באמת ימנע דלקות בכף היד, ואיך נדע מבין כל סוגי העכברים הארגונומיים הקיימים בשוק איזהו הטוב ביותר והמתאים לנו ביותר?

על מנת לענות על חלק מן השאלות הללו עלינו לקבוע מהו עכבר ארגונומי.

אולי תופתעו, אבל כבר בשלב התכנון של כל מוצר נלקחים בחשבון שיקולים ארגונומיים. מכאן שאפשר בעצם לקרוא לכל מוצר בתואר "ארגונומי".

די מבלבל, נכון? גם אותי. אבל התשובה פשוטה, ארגונומי פירושו מותאם למשתמש וזה לב העניין.

לדוגמה, אם מישהי עם כף יד קטנה עובדת עם עכבר ארגונומי שגדול מדי יחסית לכף היד שלה, יהיה לה מאוד לא נוח להשתמש בעכבר שלכאורה הוגדר כארגונומי. דוגמה נוספת היא מנהלת חשבונות ששולחן העבודה שלה צר מאוד. אם תבחר עכבר ארגונומי גדול מאוד שלא ניתן כמעט להזיזו בגלל המבנה הצר של השולחן, יהיה גם לה מאוד לא נוח.

מסקנה: צריך לבחור עכבר בראש וראשונה בהתאם לצורך, למידות הגוף, לשולחן העבודה ולדפוס התנועה שלנו.

אחרי שבחרנו עכבר ארגונומי שמתאים לנו כמו כפפה ליד, האם הוא ימנע את הכאבים בכף היד? התשובה תלויה בצורת הישיבה ובמנחם היד על שולחן העבודה.

לדוגמה, אם נשב נמוך מדי ביחס לשולחן, לא נוכל להניח את היד בצורה נכונה. במקרה כזה אף עכבר ארגונומי בעולם לא יעזור לנו. דוגמה נוספת: אם מבנה שולחן העבודה או אביזרים למיניהם שמונחים עליו (כגון, לפטופ, מכונת חישוב, טלפון, קלסרים) אינם מאפשרים לנו להניח את אמת היד על השולחן, לא נוכל לבסס מנח נכון של העכבר הארגונומי. עכשיו כשהבנו שצריך לבחור עכבר שמותאם לצרכינו וגם סידרנו את עמדת העבודה כך שזו תאפשר לנו ליצור מנח יד נכון, עדיין נשאלת השאלה: האם לרכוש עכבר המוגדר ארגונומי או אולי נסתפק בעכבר פשוט שלא מוגדר כארגונומי.

התשובה לא פשוטה. רצוי לנסות כמה וכמה עכברים לתקופה מסוימת ולראות אם חל שינוי. לדעתי, ישנם היום עכברים ארגונומיים בעלי מבנה אנכי שבהחלט מפחיתים את הלחץ על כף היד ואותם כדאי לנסות בתור התחלה. לעכבר האנכי שני יתרונות משמעותיים: א. המנח האנכי של כף היד האוחזת בעכבר מפחית את העומס עליה ומונע את ה"שבירה" בשורש כף היד. ב. כשאוחזים עכבר רגיל, הכתף מפותלת (זרימת הדם ליד פוחתת), באחיזה אנכית, אין פיתול בכתף וזרימת הדם משופרת.

במקביל לרכישת עכבר מתאים חשוב מאוד לזהות את דפוס התנועה הנכון על מנת להפחית עומס (אחיזה רפויה יותר ומאומצת פחות, תנועת עכבר ארוכה יותר מכיוון הכתף ולא מקומית משורש כף היד), ובמקביל להשתמש בעכבר בהפסקות, למרוח משחות על שורש כף היד ולהניח על קרח בהתאם לצורך.

גיל בן-טובים הוא מומחה לארגונומיה, מנכ"ל ובעלים של חברת ארגו פור יו בע"מ המתמחה בהתאמת סביבת העבודה לבריאות ואיכות חיים ולתכנון עמדות עבודה ארגונומיות.

www.ergoshop.co.il

המה שהוא המי - על תרגום שורה אחת מתוך השיר "על האדמה הזאת"

למחמוד דרוויש על ידי המשורר פרץ-דרור בנאי

מאת נתנאל סילברמן

על האדמה הזאת

מחמוד דרוויש, תרגום - פרץ-דרור בנאי

על האדמה הזאת יש מי שראוי לחיות: מחזור אפריל, ריח הלחם
בשחר, דעות אישה על הגברים, כתבי איסכליוס, ראשית האהבה, אזור
על אבן, אמהות הניצבות על סליל החליל ופחד הכובשים מן הזיכרונות.

על האדמה הזאת יש מי שראוי לחיות: סוף אלול, אישה הנכנסת
במלא הדרה לשנתה הארבעים, שעת השמש בכלא, ענן המחקק להק
של יצורים, קריאות העם לאלה העולים אל גורלם מחייכים, ופחד העריצים מן הזמירות.

על האדמה הזאת יש מי שראוי לחיות: על האדמה הזאת גבירת הארץ
אם הראשית, אם הסוף, הייתה נקראת פלסטין, וכבר נקראת
פלסטין, גברתי: מגיע לי כי את גברתי, מגיע לי לחיות.

עליון הארץ מה יסתחיק החייה

עליון הארץ מה יסתחיק החייה: תרדד אפריל, רائحة الخبز في
الفجر, آراء امرأة للرجال, كتابات اسخيلبيوس, أول الحب, عشب
עליון حجر, أمهات يقفن على خيط ناي, وخوف الغزاة من الذكريات.

עליון הארץ מה יסתחיק החייה: נהייה אילול, سيدة تترك
الأربعين بكامل مشمشها, ساعة الشمس في السجن, غيم يقلد سربا من الكائنات, هتافات شعب لمن يصعدون
الى حتفهم باسمين, وخوف الطغاة من الأغنيات.

עליון הארץ מה יסתחיק החייה: עליון הארץ סידה
הארץ, أم البدايات ... أم النهايات. كانت تسمى فلسطين .. صارت تسمى
فلسطين. سيدتي: أستحق لانك سيدتي, أستحق الحياة.

מחמוד דרוויש

מחמוד דרוויש נולד בכפר הגלילי אל-בירוה בשנת 1942. בעקבות מלחמת 48 הפך דרוויש לפליט, התנסות שהיתה עבורו חוויה מרכזית סביבה התעצבה במובנים רבים גם שירתו. כעבור שנה, שבה משפחתו מגלות בלבנון וגילתה כי בתי הכפר אל-בירוה נהרסו וכי היישוב התרוקן מתושביו הערבים. המשפחה השתקעה מחדש בכפר ג'דידה ומחמוד התחנך בחיפה. דרוויש התחיל לכתוב שירה בגיל צעיר וכישרונו הנדיר התגלה כמעט מייד. בד בבד הוא הפך לפעיל פוליטי, ובגיל 19 ערך את העיתון של מפלגת רק"ח הקומוניסטית. הוא נאסר על ידי המסד הישראלי פעמים מספר בשל פעילותו התרבותית והפוליטית, עד שלבסוף, בשנת 1970 עזב את ישראל ושב רק כ-25 שנים מאוחר יותר, ב-1995. מאז ועד יום מותו התגורר ברמאללה. בשנות גלותו חילק דרוויש את זמנו בין מצרים, לבנון ופריז שבה השתקע למשך עשר שנים, עד שובו לרמאללה. בעודו בגלות הוכתר דרוויש באופן רשמי למשורר הלאומי הפלסטיני, מונה בין היתר לשר התרבות הפלסטיני הראשון ואף נטל חלק בכתיבת האמנה הפלסטינית. דרוויש זכה גם להכרה בין-לאומית ובפרסים רבים, ושיריו תורגמו לשפות רבות.

זהותם האתנית של מתרגמי דרוויש לעברית

על רקע המצב הקיים של מיעוט תרגומים מערבית לעברית, בולט דרוויש כיוצר שרבות מיצירותיו תורגמו לעברית. מתרגמיו של דרוויש לעברית הם בעלי זהויות אתניות מגוונות: יש ביניהם יהודים שמוצאם או מוצא משפחתם מארצות ערב, פלסטינים אזרחי מדינת ישראל, וכן יהודים יוצאי ארצות אירופה (אשכנזים).

ברשימה הבאה אתמקד בשורה אחת מתוך שיר של דרוויש שתורגם על ידי פרץ-דרור בנאי, משורר יהודי ישראלי ממוצא סורי. השיר נקרא בתרגום "על האדמה הזאת" (على هذه الأرض) והוא לקוח מתוך קובץ השירים "פרחים שנתמעטו" (ورد أقل). השיר כלול באסופה של שירי דרוויש "מעבר לזכויות ההיעדרות" אותה הוציא לאור בנאי ב-1995. הלקט יצא בהוצאת "תג" והוא כולל שירים מתוך ארבעה קבצים אותם כתב דרוויש במהלך שהותו בפריז בין השנים 1985-1995.

ההקשר שבו נכתב השיר – על הקובץ

הקובץ "פרחים שנתמעטו" שראה אור בערבית לראשונה בשנת 1986 ושנכתב בשנים הראשונות לשהותו של דרוויש בפריז, מהווה נקודת מפנה בכתיבתו. שירים אלה מסמנים את תחילת המעבר של דרוויש מאסטיקה ותמאטיקה הקשורה רובה ככולה למאבק הלאומי ולעמדה הפוליטית של היות נתון תחת כיבוש אל שירה יותר מעודנת ואוניברסלית, אשר אף שהיא עדיין רוויה בתכנים שסובבים סביב ההווה הפלסטינית, הרי שהיא כבר חורגת מעבר להם. שינוי זה התרחש במקביל לעקירתו ב-1985 מהסביבה הערבית לטובת עשור של מגורים בפאריז. ביחס למעבר הזה אומר דרוויש: "שחררתי את עצמי מהאשליות כולן, הפכתי לאדם ציני, ששואל שאלות כלליות על החיים, שאין בהן מקום לאידיאולוגיה לאומית".¹

המשורר עזרא פאונד גרס כי למתרגם השירה יש אחריות כפולה: מחד, עליו להיות בראש ובראשונה קורא טוב של השיר בשפת המקור (להבין לעומק את ההשפעות מתוכן צמח השיר כמו גם את המרכיבים הספרותיים והחופף טקסטואליים שלו), ומאידך עליו לשער איזה מקום יתפוס השיר המיועד בשפת המטרה ובתרבות המטרה. לאור דבריו אלה, ראוי שנזכור את ההקשר של כתיבת הקובץ כולו, כמו גם את ההכרזה הזו של דרוויש, כשנבחן את התרגום של פרץ-דרור בנאי.

המה שהוא המי: על ניתוח שורה מתורגמת אחת מתוך השיר "על האדמה הזאת"

"על האדמה הזאת יש מי שראוי לחיות" (على هذه الأرض ما يستحق الحياة) היא שורה מרכזית בשיר שחוזרת על עצמה שלוש פעמים בפתיחת כל בית וחלק ממנה מופיע גם בכותרת השיר. אלא שאין מדובר בסתם שורה, כי אם במה שהפך למטבע לשון ולמושג מרכזי בתודעה הפלסטינית. חיפוש של המשפט בגוגל מניב 1,300,000 תוצאות. כך לדוגמה, תערוכה שנפתחה במרכז תרבותי פלסטיני ב-2009 נשאה כותרת זו, הוועידה הבין-לאומית לענייני סביבה פלסטינים התקיימה תחת כותרת זו, ואפילו שמו של האתר הרשמי והמרכזי של מחמוד דרוויש נקרא בשם זה. במילים אחרות: שורה זו מתוך השיר של דרוויש הפכה לסמל בתודעה ובתרבות של דוברי שפת המקור.

סמל זה הפך בתרגומו של בנאי ל"על האדמה הזאת יש מי שראוי לחיות". תרגום מתמיה מאוד שכן המבנה הערבי כאן מאוד מפורש: מא שלאחריו פועל בעתיד יסתחק מאפשר אך ורק תרגום אחד והוא: על האדמה הזאת יש מה שראוי לחיות למענו. ואמנם כך הבינו את השורה Munir Akash ו-Carolyn Forché שתרגמו אותה לאנגלית: "We have on this earth what makes life worth living".²

ובכן מה גרם לבנאי, המשורר והמתרגם ששפת אמו ערבית, להפוך את השורה האוניברסלית של דרוויש, המדגישה את המופשט שהוא המקום שראוי לחיות למענו, לשורה לאומנית הקובעת במפורש כי יש מי שראוי לחיות על האדמה ובמשתמע כמובן יש גם מי שאינו ראוי. האם מדובר באי הבנה של השפה הערבית או שמא מדובר במניע אחר?

¹ Jaggi, Maya. "Poet of the Arab World", The Guardian, 8 June 2002.

URL: <http://www.guardian.co.uk/books/2002/jun/08/featuresreviews.guardianreview> 19

² Mahmoud Darwish, Unfortunatly, it Was Paradise, Selected Poems, Translated by Munir Akash and Carolyn Forché (with Sinan Antoon and Amira El-Zein), 2003, University of California Press, Berkeley

התרגום מערבית כפעולת מודיעין חיובית

המשורר והמתרגם הישראלי פרץ-דרור בנאי הגיע לישראל עם משפחתו מקמישלי שבצפון סוריה בהיותו בן 14. עד להגעתו לארץ למד בבית ספר פרוטסטנטי בחלב. במהלך השנים התפרסמה שירתו בכתבי עת שונים והוא זכה פעמיים בפרס היצירה על שם לוי אשכול. עד כה פרסם 16 ספרי שירה ותרגם ארבעה ספרים מערבית.

בנאי משתמש במטפורה "לעשות מודיעין" בבואו לתאר את מלאכת תרגום השירה מערבית³. לא מדובר במודיעין במובן הצבאי או ה"שלילי" אלא במודיעין "חיובי" שמטרתו לתת לישראלי תמונת מצב אמיתית על תרבות שנמנע ממנו להכיר בשל סכסוך עקוב מדם. כ"איש מודיעין" מכיר בנאי את דרוויש על בוריו: את שיריו, מאמרו, חייו, הראיונות שהוא נתן.

בנאי סבור כי דרוויש דיבר בשני קולות: קול אחד דיבר אל העולם הערבי, הקהל המרכזי שלו, ואמר לו את האמת שעל ליבו, וקול אחר, מרוכך יותר שמטרתו "לגייס כמה שיותר כוחות בקרב הישראלים לטובת הבעיה שלו". וכך ריכך דרוויש לאורך השנים את המסרים שלו כשפנה אל הציבור הישראלי. בראיון לעיתון "הארץ" דרוויש הדגיש שהוא כותב גם שירי אהבה ושהוא מעוניין שיתרגמו אותם, שכן במסגרת הזאת "הוא רוצה להראות את הצד האנושי שלו". אלא שבנאי עומד על כך שבתרגום שירתו של דרוויש "העניין הזה הלאומי הפוליטי לא יברח לי, לא יטושטש. הוא יהיה כמו שהוא והוא יזדהר והוא יבלוט". זאת בניגוד לרצונו של דרוויש שהיה מעוניין להצניע את הצדדים הללו בתרגומים לעברית.

בנאי מסרב לנהוג כמו מתרגמים אחרים המשרתים את האג'נדה של דרוויש ומשום כך חוטאים לעניין היחידי החשוב בתרגום והוא: האג'נדה של השירה עצמה. היותו של בנאי משורר המתרגם משורר אחר, משורר הנאמן לאמת השירית ולא לאג'נדה פוליטית כזו או אחרת, הוא הדבר החשוב ביותר והוא המאפשר לו לחדור אל לב ליבה של שירת דרוויש.

העם הוא מי ולא מה

כעת ננסה לברר למה קשורה ההכרעה התרגומית המסלפת שמחליפה את ה"מה שראוי לחיות למענו" ב"מי שראוי לחיות". בנאי סבור כי שירו של דרוויש בא לשרת אידיאה. ומהי האידיאה הזו שהיא לב לבו של השיר? אידיאה זו היא העם המדוכא: "אז מי זה המה הזה?"

יש מי, לא אמרתי מי, אבל בהמשך כיוון שהוא אומר עם אז הוא מפרש הוא נותן פירוש למה זה המי. אז איך אני יכול לקחת אותו ולהפוך אותו למופשט? אסור לי. אני צריך בדיוק לשרת את האידיאה שהוא משרת בכתבה שלו". מעבר לכך, אומר בנאי, כל הדברים אותם מציין המשורר בחלק הראשון חסרי משמעות כשלעצמם: חודש אפריל, הלחם ואפילו בית הסוהר. ובמילותיו, "מה הם חשובים כל אלה אם אין בני אדם שצריכים אותם, ששוכנים בהם?" והוא ממשיך: "לכן מחמוד דרוויש פה, הוא רוצה סימפטיה, אז הוא חייב להזכיר את הדברים הנחוצים: האהבה, הלחם, הרי זה נחוץ לבני אדם. אבל מי הם הבני אדם? זה העם הזה וזה הגיבורים שלו". פרץ בנאי סבור שהשיר הזה המשבח (לכאורה) את החיים שייך לתקופה המאוחרת של דרוויש: "כאשר הכיר תרבות אחרת ונפתח אליה ורצה כבר נובל ודברים אחרים". בסופו של דבר, בנאי לא קונה את ההצגה הזו ואומר: "הוא עובד עלי בעיניים". אם כך, נראה כי ההכרעה התרגומית המסלפת את הטקסט הערבי לא נובעת מבורות או מחוסר היכרות עם השפה אלא להיפך, מעמדה מודעת של משורר המתרגם משורר אחר בשם האג'נדה של השירה. הוא נעזר בהשראה ובהיכרות מעמיקה ויסודית של דרוויש, המאפשרות לו לחשוף את המהות והאידיאה השירית. בנאי מסרב לטשטש את הממדים הלאומיים הקיימים, בעיניו, בשירת דרוויש. הוא מעוניין להביא את דרוויש לקורא הישראלי ללא כחל וסרק, כפי שהוא, כמשורר הלאומי הפלסטיני ולא את מחמוד דרוויש הפוליטיקאי, שהיה מעוניין כי קולו יגיע אל הישראלים מעודן ומרוכך.

³ דבריו של פרץ-דרור בנאי המובאים פה מבוססים כולם על ראיון מוקלט שערכתי איתו בכפר סבא לצורכי המחקר שלי. הציטוטים לקוחים ישירות מהראיון.

תרגום, אומר חוקר התרגום לורנס ונוטי, מוכרח להיתפס כמעשה פוליטי. ונוטי הקדיש ספר שלם שמטרתו לחלץ את המתרגם מאי הנראות והאנונימיות שלו.⁴ לאורך ההיסטוריה נתפס המתרגם כאיש צללים, שאינו קיים כמבקר וכפרשן תרבות. אחת מהצעותיו של ונוטי היא לחדול מלראות את המתרגם כישות בלתי נראית: יש לראות במתרגם פרשן, יוצר וסוכן תרבות, העוסק בפעילות שהיא כלכלית, תרבותית ופוליטית לכל דבר. אין ספק כי פרץ-דרור בנאי נענה לאתגר שמציב ונוטי. הוא איננו רק מתרגם, אלא פרשן מודע הרואה בפעולת המודיעין התרגומית שלו מעשה חיובי, שנועד להציג בפני הקורא הישראלי את מחמוד דרוויש כפי שהוא באמת ולא כפי שהיה רוצה להצטייר בעיני הקורא הישראלי. בעיניו של בנאי היותו משורר (פליט) המתרגם משורר (פליט) אחר הוא המעניק לו את הסטטוס של מתרגם שירה אמיתי, המסוגל להתחקות אחר מצבו הפסיכולוגי הפנימי של דרוויש, מתרגם שאינו משוחד ומוטה על ידי אג'נדות אחרות. האם ה"מה שראוי לחיות למענו על האדמה הזאת" בשירו של דרוויש מייצג עמדה אוניברסלית ומעודנת, השייכת לתקופת שירתו המאוחרת יותר או שמא, כפי שניכר מתרגומו של בנאי, מדובר בהמשך הקו הלאומני, תוך העמדת פנים וניסיון לזכות באמפתיה? שאלה זו נותרת בלתי פתורה ברשימה זו והיא נשארת פתוחה להכרעתם של הקוראים. מכל מקום, דיון בתרגום שורה אחת של דרוויש מעלה שאלות של כוח וייצוג. שדה התרגום של שירת דרוויש לעברית מצטייר כשדה של מאבק תרבותי, שבו פרשנות פואטית ועמדות פוליטיות מתערבבים זה בזה ליצירת אומנות חדשה המשקפת את יחסי הכוח הפועלים בסכסוך הישראלי-פלסטיני.

נתנאל סילברמן הוא סטודנט לתואר שני במחלקה לתרגום של אוניברסיטת בר-אילן. מחקרו מתמקד בזהויות האתניות המגוונות של מתרגמי דרוויש ובוחן את הקשר האפשרי בין זהויות אלה לבין תרגומיהם.

⁴ Venuti, Lawrence. 1995. *The Translators Invisibility*. London and New York, Routledge

קול הסימנים

מאת רוני בן דור, נוגה וייס ועדינה ויזרלביץ

"תלחצי... תלחצי..." אני אומרת בתנועות ידיים. בחדר נמצאים היולדת, הבעל, האחות המיילדת, הרופא ואני – מתורגמנית לשפת הסימנים. פניו החיוורות של הבעל מביטות בי ובאשתו היולדת לסירוגין, היולדת מביטה בי בפנים כואבות ממאמץ אך לא מסירה את עיניה ממני לרגע. דרכי עוברות אליה ההוראות של המיילדת והרופא: "תלחצי... תלחצי... לעצור... להפסיק ללחוץ..." והכול חייב לעבור ליולדת באופן מיידי ומדויק.

אני מרגישה גל חום בגבי כאשר אני מתאמצת להישאר מרוכזת ולהעביר במדויק את כל הקולות והמילים הנאמרות מסביב לסימנים ברורים ליולדת ולבעל החרשים.

בין לבין אני מגניבה מבט של אמפטיה וחיבה כמו רוצה להגיד: "אני איתך... את לא לבד".

לחיצה אחת ארוכה וקול של בכי נשמע בחלל החדר. היולדת שואלת אותי בציפייה: "בוכה?" ואני מתרגמת: "כן... בוכה... בוכה חזק". אנחת רווחה נשמעת מכל הנוכחים בחדר. הרופא והמיילדת מודים לי על התרגום שעזר לתקשורת יעילה בין כל הצדדים ולתהליך מורכב זה לעבור בהצלחה.

התינוק מונח על ביטנה של אימו המאושרת. אני לוקחת צעד אחורה, יוצאת מהחדר ונותנת להורים המאושרים לחוות רגע ראשון עם בנם שזה עתה נולד.

בכל חיי המקצועיים אני מוצאת את עצמי מלווה אנשים חרשים בשלבים שונים של חייהם, מאירועים שמחים כלידה, ברית, טקסי בר ובת מצווה, נישואין ועד לאירועים פחות נעימים כמו תרגום בבתי חולים, בריאות הנפש ולוויות.

העבודה מביאה אותנו לפגוש את האדם החרש בתחנות רבות במהלך חייו: לימודים אקדמיים, לקיחת המשכנתא, ישיבות במקום העבודה, אסיפות הורים ועוד. במקצוע ייחודי זה נודעת חשיבות רבה לשמירת הקוד האתי אליו מחויבים המתורגמנים כדי להתמודד נכון עם הקשר האישי שנוצר עם האדם החרש.

אנשים שומעים רבים לא מודעים למשמעות של תרגום לשפת הסימנים. פעמים רבות אני מגיעה למקומות שבהם עליי להסביר לסובבים "דברו טבעי... דברו לאדם החרש ואני אתרגם את הדברים סימולטנית". לא תמיד קל לקבל נוכחות של אדם נוסף בחדר, אך נוכחות המתורגמן לשפת הסימנים חיונית לתקשורת ומאפשרת לאדם החרש ולאדם השומע להתבטא בטבעיות ולהבין זה את זה. המתורגמן לשפת הסימנים מתרגם את כל מה שנאמר ובאינטונציה המתאימה ולכן אמצא את עצמי מתבטאת בכעס, בהתרגשות או בשמחה בהתאם לדובר, הן בשפת הסימנים והן בקול.

יום עבודה טיפוסי של מתורגמן לשפת הסימנים יכול להתחיל בתרגום בבית המשפט, להמשיך בתרגום הרצאה באוניברסיטה, ובתרגום באסיפת הורים ולהסתיים בתרגום חופה. כל יום שונה מקודמו, ולנו הזכות להיות הגשר לתקשורת בין שני העולמות: החרשים והשומעים. כמו כן, עלינו להכיר אוצר מילים ומונחים מתחומים רבים בשתי השפות: עברית ושפת הסימנים הישראלית. מתורגמן לשפת הסימנים מתכונן לפני תרגום ולומד את משלב השפה ואוצר המילים הרלוונטי.

מקצוע התרגום לשפת הסימנים מעמיד בפנינו דילמות והתלבטויות חשובות ורצוי להעלותן לדיון מעמיק וללבן. בארגון מלא"ח (מתורגמנים למען אנשים חרשים) נפגשים כל המתורגמנים לשפת הסימנים כדי לקבל כלים, להתמקצע, לתמוך זה בזה ולהמשיך להתפתח מקצועית ואישית.

במלא"ח חברים המתורגמנים לשפת הסימנים הישראלית והוא הארגון היחיד בתחומו בארץ. הארגון הוקם על מנת לקדם את השירות בארץ, לקבל הכרה בתרגום לשפת הסימנים כעיסוק מוכר, ולקדם את זכויותיו של המתורגמן כאיש מקצוע. בארגון נערכים השתלמויות מגוונות פעם בחודש וקורסים ייעודיים לתרגום בבתי המשפט ולתרגום בתחום בריאות הנפש.

מתורגמן החבר בארגון, עובד על-פי קוד אתי מקצועי, ומודע לחשיבות שמירת סודיות המידע, אליו הוא נחשף. המתורגמן חבר הארגון רואה עצמו מתווך בין תרבויות, ומסייע בהנגשת מידע הן לאדם החרש והן לאדם השומע.

קוד האתיקה המקצועית של מלא"ח

1. על המתורגמן לשמור את כל המידע הקשור למשימת התרגום בסודיות גמורה.
2. על המתורגמן להעביר את המסר בדיוקנות.
3. אל למתורגמן לייעץ, להוסיף דעות אישיות וכל אינפורמציה שלא נאמרה.
4. על המתורגמן להפעיל שיקול דעת בקשר למיומנויות הנדרשות בתרגום.
5. חובה על המתורגמן לבקש תמורה על שירותיו.
6. חובה על המתורגמן להתנהג בצורה הולמת את תפקידו.
7. חובה על המתורגמן להתעדכן ולקדם עצמו מבחינה מקצועית.
8. מתורגמן החבר בארגון המתורגמנים חייב להיות נאמן לכל דרישות הקוד המקצועי.

רוני בן דור רוני ונוגה וייס הן מתורגמניות לשפת הסימנים וחברות וועד מלא"ח, ועדינה ויזרלביץ היא מתורגמנית לשפת הסימנים ויו"ר מלא"ח.
www.malach.somee.com

עקרונות בתרגום ספרותי *

מאת פרופ' רינה בן-שחר

אין הסכמה כיום לגבי מהותו של תרגום "טוב" או "נאמן". בזמנים שונים ובתרבויות שונות התקבלו כתרגום יחסים מגוונים בין טקסט מקור לטקסט יעד, גם טקסטים שהיינו רואים אותם כיום כעיבודים למקור. יש לזכור, שאופי התרגום מותנה, בין השאר, במטרת התרגום. אם יש כוונה להציג לקהל היעד לא רק את התכנים של המקור אלא גם את אופייה המיוחד של לשון המקור, הריתמוס התחבירי שלה, המטאפורה שלה וכד', יש לשער שהתרגום יהיה גדוש בקאלקים תחביריים וסמאנטיים במתכוון (קאלק, או בעברית – בבואה: חיקוי המבנה של יסוד לשוני לועזי, העשוי ליצור זריות בשפה הקולטת).

לדוגמה: "לקחתי תמונות", במקום "צילמתי". חלק מתרגומי התנ"ך הם כאלה. הרושביםקי תרגם את טוביה החולב של שלום עליכם במטרה כזאת – "לשמוע" דרך העברית את היידיש של המקור. אם מטרת התרגום היא הצגת יצירות ספרות זרות ללומדים צעירים, יש לשער שיצירת המקור תעובד בכיוון של פישוט וקיצור.

הגישה הרווחת כיום בתרבות המערבית בתרגום יצירות ספרות למבוגרים היא גישת התרגום האדקוויטי (וגם אותה אפשר להבין באופן גמיש). באופן כללי הכוונה לטקסט מתורגם המעביר את מקסימום מרכיבי התוכן ומרכיבי הסגנון מטקסט המקור לטקסט היעד, בהתחשב בהבדלים ההכרחיים בין הלשונות, המחייבים הזחות כלשהן מהמקור לתרגום כדי למנוע זריות צורמות. במילים אחרות: תרגום אדקוויטי הוא תרגום החותר לשוויון ערך פונקציונאלי עם טקסט המקור, באמצעות שחזור מקסימום התבניות הספרותיות שבטקסט המקור. תרגום אדקוויטי עשוי להציג תבניות ספרותיות ומודלים חדשים בלתי מוכרים בספרות היעד. ברור הוא שבתרבות שמרנית יש נטייה לעבר התרגום האקוויולנטי, זה המכופף את טקסט המקור למודלים ולנורמות של ספרות היעד, זה החותר להתקבלות בתרבות היעד.

עשו ואל תעשו בתרגום הספרותי האדקוויטי (לא לפי סדר חשיבות):

1. **רצוי לא להוסיף פירושים, השלמות, הבהרות במקום שהמקור רומז ולא מפרש** (מתרגמים נוטים לפרש מה שבמקור הוא מובלע, אימפליציטי). סמכו על הקורא ואל תהיו מפורשים כשהמקור מרומז. (אין הכוונה לתוספות הבאות לגשר על אלמנטים חסרים בתרבות היעד, מהבחינה החברתית-תרבותית או הסביבתית). הכוונה להימנע מתוספת מילית קישור, החלפת כינויים בשמות עצם ספציפיים, הנהרת יחסים לוגיים בין המשפטים, העצמה ודרמטיזציה (כל אלה רווחים בטקסטים מתורגמים בכל התרבויות, ולכן נתפסים ככוללים של תרגום universals of translation – תכונות כלליות האופייניות לפעילות התרגום בכלל, שאינן תלויות בתרבות ספציפית).

2. **קראו את כל היצירה פעמים אחדות:**

אתרו תבניות מרכזיות (חזרה, ניגוד, מטאפורה, תבניות מצלול, ריתמוס הנוצר על ידי מבנים תחביריים, ועוד). בפעולת התרגום נקטו פעולת זיג זג: מעברים מהקטן לגדול ולהיפך. מהתמקדות בקטע שאתם מתרגמים, אל כלל הפרק או היצירה, וחזרה לקטע. יש לקחת בחשבון יחידות טקסט גדולות (לא רק סמוכות) ואת הזיקה ביניהן. יחידת השיקול התרגומי צריכה להיות רחבה ככל האפשר, ולא להצטמצם במילה או בצירוף או במשפט הבודד. הצטמצמות כזו היא מתכון בדוק להחמצת תבניות ספרותיות.

3. **הימנעו מלשפר ולייפות את לשון המקור.** למשל: לכפות סגנון על-תקני, ביטויים ספרותיים, משחקים צליליים, אם אין לכך מקבילות במקור.

* רשימה זו הינה רשימה פנימית שניתנה לסטודנטים בקורס עריכת תרגום.

4. הימנעו משינויים בטקסט ה"משביחים" את המקור לפי האינטרפרטציה שלכם. יש מתרגמים הנוטים להוסיף אלמנטים של תוכן לטקסט ה"מבהירים" או מחזקים לכאורה תבניות שבו. אל תשכחו שלא אתם חיברתם את היצירה.

5. הימנעו מלוקאליזציה של טקסט המקור. צירופים כבולים (צירופים מוסכמים של מילים המופיעות יחד ובסדר קבוע, כגון: "ירד לסוף דעתו", "בימי חלדו", "בוקה, מבוקה ומבולקה", "כפתור ופרח" וכד') או רומזים מהמקורות הכתובים של תרבות היעד גוררים אתם את ההקשר שממנו נלקחו, ועל ידי כך מוסיפים משמעויות שאינן מצויות בטקסט המקור, או גורעים משמעויות המצויות בו ואינן קיימות בהכרח בצירוף הכבול הנבחר.

6. לא רצוי לשלב בתרגום יסודות ספציפיים המסמנים הווייה ישראלית (סלנג ישראלי, אלמנטים של דיאלקטים מקומיים, שמות פרטיים בעברית).

7. הימנעו מצמידות צורנית למקור – קאלקים. למתרגם יש נטייה טבעית ללכת שבי אחר המבנים הדקדוקיים של המקור, מה שיוצר קאלקים סמנטיים, תחביריים או פונטיים. לדוגמה: after his arrival – "לאחר הגעתו" – צרימה נפוצה בתרגום מאנגלית או מצרפתית לעברית. "אחרי שהגיע" – תרגום המתאים לרוח השפה העברית. בתרגום מאנגלית לעברית נפוצים קאלקים למבנה הפאסיב הנפוץ באנגלית, או למבנה הזמן המתמשך. לדוגמה: "היה שוכב ומהרהר". בעברית הפועל בזמן פשוט מבטא גם פעולה מתמשכת ("הוא שכב והרהר"), ואין כל צורך להעתיק את הזמן המתמשך שבאנגלית.

קאלק תחבירי נפוץ לאנגלית הוא בסדר חלקי המשפט, כשהמשפט פותח בתיאור הפועל או במושא. אין לתרגם את המשפט: "yesterday my sister visited me", כך: "אתמול אחותי ביקרה אותי". יש לתרגמו לפי סדר חלקים תקני בעברית: "אתמול ביקרה אחותי" (תיאור הפועל/מושא + פועל-נשוא + נושא), זאת בהנחה שבמקור יש לשון תקנית. אם מתרגמים לשון דיבור חופשית, לא בהכרח תקנית, ניתן לשבש את סדר חלקי המשפט בתרגום, כאחד הסמנים ללשון הדיבור.

8. הקבלה צורתית (formal equivalence) למקור מתבטאת גם בנטייה ליצור הקבלה כמותית: לתרגם כל יסוד שבמקור, ולשבצו באותו מקום במשפט המתורגם. הימנעו מהקבלה כמותית בכל מחיר, המולידה לעתים קרובות מבעים לא-טבעיים ללשון היעד. אין צורך לדבוק בקנאות בכל מילה שבמקור, כאילו משימת התרגום היא משימה של העברה לשונית בלבד, במקום להיות גם משימה ספרותית-תרבותית. בתרגומי שירה התרגום הצורתי אינו נוגד בהכרח את שיוויון הערך הפונקציונאלי. מרכזיותה של הפונקציה הפואטית בשירה מתבטאת בכך שהשיר מפנה תשומת לב רבה לתחבולות הלשוניות שבו (משקל, חריזה, מצלול, אורך הטור השירי, ועוד), ואלה חשובות לא פחות מאשר תוכן האמצעים הלשוניים. מעשה המרכבה של הלשון עומד במרכז. במקרה זה המתרגם מצוי בדילמה תמידית: לשמור את הצורות שבמקור על חשבון התוכן, או ההפך. יש סוגים שונים של פשרה בין שני האספקטים.

9. הימנעו מהתמקדות במילה הבודדת, מהתמקדות בציר הפרדיגמה (בחירת המילים הבודדות) ושימו לב גם למבנה הרצף הסינטגמטי (הרצף התחבירי, דרך צירוף המילים זו לזו): למבנה התחבירי שבתוכו משולבות המילים. זכרו: הסגנון נקבע לא רק על-ידי המילים, אל גם על-ידי התחביר. מתרגמים נוטים להתמודד עם כל מילה שבטקסט המקור בנפרד, ולהזניח את התוצאה הלשונית על פני ציר הרצף.

10. קחו בחשבון שלמבעים לשוניים עשויות להיות פונקציות מגוונות, לא רק פונקציה רפרנציאלית, כלומר – לא רק תפקיד של העברת מידע. יש מבעים בעלי פונקציה פואטית – מבעים המפנים תשומת לב ללשון עצמה, או מבעים בעלי פונקציה אקספרסיבית, או קונאטיבית, ועוד. מתרגמים נוטים להתמקד בפונקציה הרפרנציאלית, כלומר לתרגם מבעים לפי תוכנם המילוני, ולהחמיץ מבעים שלא זו הפונקציה המרכזית שלהם. לדוגמה, להחמיץ משחקי לשון מצלוליים (שבתרגומם המילוני-רפרנציאלי יאבד המצלול שלהם), או לתרגם באופן מילולי ביטויי פנייה רגשיים (כגון: "מלאכי", "עלמתי", "קשישא", "יקרתי" וכד'). היו רגשים לפונקציות של המבעים במקור והימנעו מלתרגם אוטומטית רק לפי הפונקציה הרפרנציאלית.

11. כדי להעביר אפקט מסוים שאתם מזהים במקור, אין צורך להשתמש בתרגום באותם אמצעים לשוניים להשגת אפקט מקביל, ובוודאי אין להקביל אמצעי מול אמצעי באותו מיקום, בניסיון להשיג את האפקט הנדרש. עדיף לנקוט טכניקה של פיצוי. לדוגמה: כדי להשיג אפקט של לשון דיבור תת-תקנית, המצויה במקור, אפשר לנקוט טכניקה של פיצוי בתרגום: לא להעתיק בהכרח אותם קיצורים פונטיים שבמקור (העלולים להתקבל כמלאכותיים בתרגום), אלא לפצות עליהם במבנה תחבירי תת-תקני, או בסטיות מורפולוגיות, או בקיצורים פונטיים אחרים, הטבעיים לדיבור עברי, לא בהכרח באותן מילים שבהן יש חיקוי פונטי של דיבור במקור, ולא דווקא באותו סוג של קיצור/שיבוש פונטי. אין להעתיק סטיות לשוניות מכוונות במקור באותו סוג של סטיות בתרגום, אלא להתחשב במצוי בלשון הטבעית של תרבות היעד.

פרופ' רינה בן-שחר היא חוקרת לשון בתרבות, ומרצה בסגל הבכיר של אוניברסיטת חיפה ומכללת אורנים תחומי המחקר העיקריים שלה הם סטיליסטיקה (חקר הסגנון); לשון הסיפורת הישראלית; לשון התיאטרון; התרגום הספרותי; והעברית המדוברת. פרופ' בן-שחר עורכת ביחד עם גדעון טורי את סדרת המחקר "העברית שפה חיה" והיא פרסמה ספרים על לשון הסיפורת ועל לשון הדרמה העברית.

Now comes the marketing issue. When budgeting for the sale of your book, you must include a marketing budget. There is no point in publishing a book if no one will ever see it, let alone get to read it. Find as many people as possible to review it, make sure you do not “waste” copies by sending them out blindly to newspapers without even the name of the book critic, but try and use any “proteksia” you have to get it talked about. Don’t forget to enter it for any prizes that may be on offer for it, it is always a huge advantage to be able to say that a book has won a prize.

This is a brief summary of what you need to do to publish your own translation of a book. But is it worth it? Here are a few of the pros and cons:

FOR

- It will enhance your reputation as a translator
- You have complete control over the contents, illustrations, etc.
- You will learn a great deal about the publishing process and this could be useful for future work
- It may help you win new clients

AGAINST

- It is a lot of work, especially if you have no publishing experience
- It’s an expensive operation, no matter how cheaply you do it
- You may not recoup your original investment

Even though the publishing exercise may be costly in financial terms, it will enhance your reputation no end (and possibly that of the author you are promoting), so overall it is very worthwhile.

Josephine Bacon has been a Hebrew and French to English translator/interpreter for nearly 50 years. She is the author of 14 books and three self-published translations, one of which won the Gourmand Prize for Cookbook Translation in 2008.

Once the translation is complete, it's time to start thinking about how to produce the book. Unless you have publishing design experience, it is vital to seek out a professional book designer. They can also advise you on trim size, layout, and illustrations though you should also think these out for yourself. A designer always needs a "brief" a set of instructions, even if they are not precise. Don't forget to add this to the budget.

At this stage, it is worth selecting a printer for your book. That is because inexpensive digital printers often have standard book sizes to which they print and if your book is not standard size, you will have to change the layout. The designer may have used the format of the original book which may be a non-standard format. Dealing with a printer will also give you an idea of the price. A crucial factor here is the print run (how many copies to print). Nowadays, modern technology will allow you to print as little as one copy of the book. I recommend anywhere between 50 and 100 for the first print run. You will have to give away quite a few free copies for publicity purposes; budget for around 25 freebies. If the book is a success, you can print 1,000 or more for the second print run, but for this you should choose a different printer who has the right equipment for printing large numbers of copies. You will be amazed at how low the unit cost will be in comparison with digital printing.

Before you go to print, you will need an ISBN (International Standard Book Number) or booksellers will not be able to order your book and sell it, so inquire from your national publishers' association who doles these out in your country.

You buy a number of ISBNs at a time from the national authority issuing the numbers. You then need to incorporate the ISBN into a barcode (which you can choose to include the Recommended Retail Price if you like). This is ordered from someone who owns a barcode printer, possibly your designer and should not cost more than US\$30. Do not skip this stage, as many booksellers (including Amazon) will only sell barcoded books.

You will also need advice about what to put in the "front matter", i.e. everything that has to be in the book even before the contents page. There must be blank end papers front and back, then the title page that just bears the name of the book, the name of the author and perhaps your own name as translator. Illustrators may also be mentioned. The back of this page is known as the title verso or copyright page. Look at a recently published book and you will see what information has to be in there.

Once the book is ready to go to print and you and/or your designer have sent it to the printer, the hard work is not over, on the contrary, it is just beginning. The first thing to do is to scan the cover and incorporate it into an Advance Information sheet (AI). This sheet must contain all of the information relating to the book that you can possibly think of, including size and number of pages. The beauty of the Internet is that once this sheet is in electronic form it can be sent out to any number of publishers. Print a few on a color printer and use them when you arrange a signing at your local bookstore.

Publishing Your Own Translations

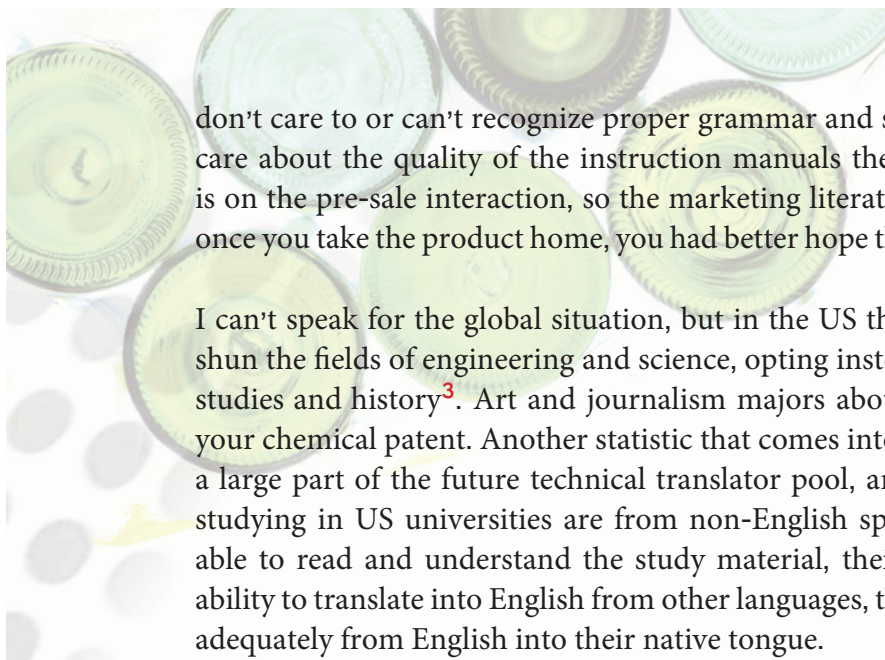
by Josephine Bacon

Most translators discover at some time a piece of literature written in another language that they long to translate. It may be a hidden gem from the past or the latest offering by an author whose work is only known in his/her own language and who deserves a wider audience. But how to put this into practice?

If you have such a hidden treasure, the first thing to do is to find out the copyright history. Read up on copyright issues on the internet. The first book I translated at my own initiative and then published was written in 1928, but the author was inconsiderate enough to die in the 1960s, so the book was still in copyright. Copyright laws vary between countries, so a book that is out of copyright in the USA may well still be in copyright in Europe. It is important to find out the exact copyright situation. Once you have established who owns the copyright or else that the book is out of copyright (and be warned, some people are greedy enough to try and extort copyright fees even if the text is well into the public domain, so know your rights and stand your ground) then, in the former case, you must apply for permission to translate the book. Always apply to the publisher, or find out the publisher's successor if the original publishing house is no longer in business.

Permissions can take a long time to sort out and this can be very frustrating because the publisher has very little to gain from helping you. Permissions are rarely free but they ought not to be expensive and should be allowed for when you budget your endeavor. How much should you pay? For a book that is out of print, the fee should be modest, around US\$500. After all, you can point out that you are doing all the work and the publisher may well reap a benefit, albeit an indirect one, through revived interest in the original.

Assuming you have the permission under your belt, the hard part starts - the actual translation! You can take this at a leisurely pace (although a time limit will probably be built into the permission), but make sure you do a good job. Next comes the expensive part. Even if you show your translations to friends and family and they think it's great you must use a professional editor to check your work. A friend of mine published a book about networking. He gave it to all his employees, friends, and family to read, but one of the pages towards the back of the book began, "...prepare a sheet of people and write on it...". Most "volunteer" readers do not get much past halfway through the manuscript and in the case of employees, might be loath to point out an error. This is not a mistake that a professional editor would miss.

don't care to or can't recognize proper grammar and spelling when they see it? Do consumers care about the quality of the instruction manuals they purchase today? The focus nowadays is on the pre-sale interaction, so the marketing literature will demand the highest quality; but once you take the product home, you had better hope the manual has a lot of clear illustrations...

I can't speak for the global situation, but in the US the trend has been for college students to shun the fields of engineering and science, opting instead for the easier road of business, social studies and history³. Art and journalism majors abound, but they won't be able to translate your chemical patent. Another statistic that comes into play is where those students, who form a large part of the future technical translator pool, are from. Many of the students currently studying in US universities are from non-English speaking countries, so while they may be able to read and understand the study material, their lack of native English will limit their ability to translate into English from other languages, though they may be capable of translating adequately from English into their native tongue.

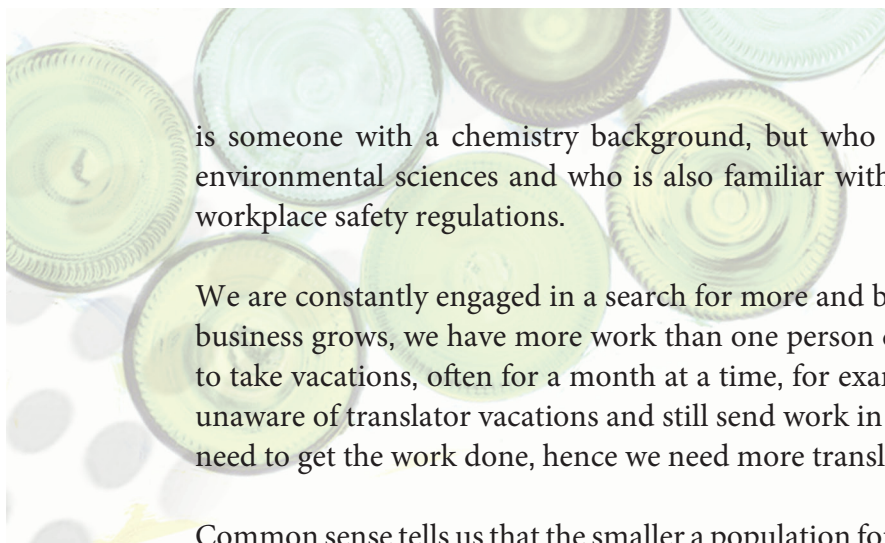
If a shortage of qualified translators does develop to the extent that rates rise sharply above where they are today, then supply and demand should kick in and the period of high salaries may be short-lived as others are attracted to the field. Bear in mind that the labor pool as a whole will also be reduced in specialized fields so those who are inclined to become translators will be tempted by other career choices at the same time. The question will then be: Will the salaries of translators attract enough qualified people to the profession to satisfy the demand? If not, we can expect salaries to continue to rise until that demand is met for those documents that require professional human translation.

I hope, as an agency representative, that I am wrong on all this; but for those translators praying for the day when they can charge scandalous rates per word, that day may not be too far off.

Doug Strock is vice president of Global Language Translations and Consulting, Inc., Midland, MI, USA.

---

³ <http://nces.ed.gov/fastfacts/display.asp?id=37>

is someone with a chemistry background, but who also is educated in biology, toxicology, environmental sciences and who is also familiar with a dizzying array of environmental and workplace safety regulations.

We are constantly engaged in a search for more and better qualified translators because as our business grows, we have more work than one person can handle. Additionally, translators like to take vacations, often for a month at a time, for example in August. Customers are blissfully unaware of translator vacations and still send work in the summer.... The fact remains that we need to get the work done, hence we need more translators.

Common sense tells us that the smaller a population for a given language is, the fewer translators there will be among them. Placing a specific expertise filter on that will further reduce the available pool; Just try to find that PhD chemist who matches the criteria stated above in a place like Samoa or Greenland. Yes, that person does exist but there may be only one, perhaps two if the first one recommends a colleague.

What about more common languages? Let's take Canada as an example. A relatively large country with an educated population and many high-tech industries. Of all the places you would expect to find qualified MSDS translators this would be one of them, but you would be wrong. While many state they can do this type of work, when it comes down to it, there are always things that come back to bite them and their knowledge is not as broad or as deep as they believe it to be.

If these shortages exist now, what does the future hold? There will be almost no chance that a shortage in Spanish translators develops due to the large and growing Spanish-speaking population, but the same cannot be said about most other languages. The age demographics for Europe do not look promising, nor do they for Japan. An aging population with low birthrates makes for fewer people overall, leading to fewer translators. As with any scarcity, prices will go up. Or will they?

In order for something to be truly scarce, a substitute item must not exist. Two options enter the picture as substitutes at this point: machine translation (MT) or an acceptance of lower quality.

Given that there will always be some customers willing to pay whatever the market price is for a perfect translation done by a human, that price may be out of reach for all but the most critical work. The remaining work may succumb to whatever level of output quality MT is producing at that time (ten to fifteen years in the future) or it may be done by a lower-cost human lacking in the depth of subject domain knowledge their predecessors had. MT is gaining acceptance as both a way to enhance human productivity for high-quality output and as a "gisting" tool for documents that do not require a "perfect" translation. Look at any article published in the news or on the internet and you will find it replete with spelling and grammar errors. As our education system produces fewer students who know how to spell, will they become adults who

The Coming Translator Shortage: Are We in a Golden Age?

by Doug Strock

According to T&I Business¹ there were in early 2008 roughly 169,000 translators worldwide, but depending on how you count, and if you include part-time translators, that number could range from 150,000 to 300,000. Later that year, Common Sense Advisory estimated 700,000 “professional translators” and more “accidental translators”.

The ever omniscient Wikipedia has a slick graphic of the age breakdown for the US². The bulge moving through our population is also mirrored elsewhere in the world for the same reason: Post World War II reunions were joyous occasions indeed. This bulge in the population is approaching retirement and will work itself out of the active workforce in ten to fifteen years if not sooner. One expected result of this is a sizable decrease in the number of skilled translators, since global demographics vary from country to country. In some countries populations are expected to grow while in others, which happen to be essential to GLTaC’s business in particular, populations will decrease. According to Wikipedia, “the Census Bureau projects a US population of 439 million in 2050, which is a 46% increase from 2007 (301.3 million). However, the United Nations projects a US population of 402 million in 2050, an increase of 32% from 2007 (the UN projects a gain of 38% for the world at large). In either case, such growth is unlike most European countries, especially Germany, Russia, Italy, and Greece, or Asian countries such as Japan or South Korea, whose populations are slowly declining, and whose fertility rates are below replacement”.

I should state up front that I am not a statistician and there is little or no empirical data that I could find in my research for this article, so much of this is just food for thought and it may amount to nothing in the end. But, if there is a correlation between the current Baby Boom population bulge and the abundance of translators, what will the situation be like in ten to fifteen years when that generation is out of the workforce altogether?

Shortages already exist in certain fields and language pairs. At GLTaC, we do a lot of Material Safety Data Sheet (MSDS) translation work. The type of person we seek for these translations

---

¹ <http://tandibusiness.blogspot.com/2008/02/what-is-total-number-of-translators-and.html>

² http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_the_United_States#Age_structure.

3. Use short words

If you don't need to use a long word, use a short one:

Expectation – Hope

Transportation – Car

Purchase – Buy

4. Cut words

If you don't need 'em, delete 'em:

"Miss" instead of "Miss out on"

"Men" instead of "Male personnel"

"Crisis" instead of "Crisis situation"

"That" is also superfluous in many cases.

5. Be active

Always use the active rather than the passive. Active is shorter.

"Cain killed Abel" is preferable to "Abel was killed by Cain".

After you've finished translating, here are three practical tips for making your work more reader-friendly:

1. Sleep on it. Edit the next morning.
2. Read it out loud to yourself. Take off your slippers and put yourself in the reader's shoes. You'll soon discover the irregularities in rhythm or the unnecessary words. You'll see where your sentences are too long or the ideas are not clear.
3. Show it to an idiot. Ask them to read it and see if they understand.

I don't show my translations to an idiot. I show it to a friend with common sense, but who is not as interested or involved in the subject as I am. And if you don't have an idiot, a friend or a dog handy... just read it again.

So the next time you're tempted to enhance and enrich your translations with majestic muses, graceful turns of phrase and pompous-sounding pontifications, please remember the Golden Rule:

"Love thy Reader as Thyself"

As the appropriately named Francine Prose once said, "Ultimately, the pleasure of the reader should trump even the brilliance of the translator".⁶

---

⁶ New York Times, November 2007.

Danny Verbov was born at a very early age, a burden he's had to bear all his life. When he's not turning off the lights his kids leave on, he has a good time writing, translating and editing (for his readers of course, not his clients.)

As I'm sure my academic translator colleagues would agree, a little consideration for the reader – usually on the part of the writer – would not go amiss in the world of longwinded, bombastic, repetitive, repetitive and let's-break-the-world-record-for-the-number-of-words-in-a-sentence theses. I believe we can make academic texts reader-friendly while still abiding by all the rules and regulations. As one of the Wikipedia writing guidelines says: "If you find yourself defending something as it is the "academic standard" or because it is what you as an editor want, you know you're going wrong! Write for our readers, not for academics and not for yourself". Maybe they got their inspiration from a certain Dr. Johnson, who said, "That which is written to please the writer rarely pleases the reader".

Which brings us to the Translator's Golden Rule:

Love thy Reader as Thyself

Or, "don't do unto the reader what you wouldn't want someone to do to you". For not only are you a translator, a writer and a conductor. You are a reader too. I assume you read popular novels, newspapers and/or magazines. They are generally written for people who are not necessarily clever, or not fully concentrating (no offence of course). The words, sentences and paragraphs are very short. You may be surprised but clever and concentrated people also appreciate brevity and clarity.

That's why the following can apply to all types of translation.

Here's what you can do to help your readers:

First of all, make sure you understand what the writer is saying. If you don't understand, what do you expect from the reader? Don't guess. Unless you have no one to ask. There is no shame in asking the client/writer what they mean. The more intelligent, focused questions you ask, the more you show your professionalism and desire to help them deliver their message in the best possible way.

After you have understood what you're translating, try the following:

1. Use short paragraphs

Vary the lengths by all means, but keep them short, containing only one or two thoughts – especially the first paragraph. A long opening paragraph is daunting. In that spirit, I see no problem splitting long sentences and paragraphs in the source text into two or three smaller ones in your target text.⁵

2. Use short sentences

Less than 10 words is excellent. More than 16-30 words is hard to absorb. By the time we reach the end of the sentence we tend to forget what happened at the beginning.

---

⁵ I once asked an academic client whether she minded me splitting her excruciatingly long paragraphs. After a long pause – obviously stunned by the very thought – she said, "Can you send me two versions, one with long paragraphs and one with short and I'll decide!" I don't know what she decided and, between you and me, I couldn't care less!

inhibiting comprehension:

I am indeed the truest friend of the German language – and not only now, but from long since – yes, before twenty years already... I would only some changes effect. I would only the language method – the luxurious, elaborate construction compress, the eternal parenthesis suppress, do away with, annihilate; the introduction of more than thirteen subjects in one sentence forbid; the verb so far to the front pull that one it without a telescope discover can. With one word, my gentlemen, I would your beloved language simplify .... I might none do let what Schiller did: he has the whole history of the Thirty Years' War between the two members of a separate verb inpushed.

And so on.

Now of course no Targima reader would ever translate like that, but I'm sure you've seen plenty of similar if not so extreme examples of literal, "faithful" translations obviously designed to take revenge on some innocent, unassuming reader. However, when we are focused too much on the reader, we can lose the whole feel and personality of the original. So where's the balance?

Well, let's hear what Amos Oz has to say about faithfulness: "As I always said to my translators, even to those who translated me into languages I would never be able to read: Be unfaithful in order to be loyal".⁴ In other words (mine), "as long as the feel and/or the message is transmitted effectively to the reader, you're welcome to diverge from the original text". Oz is not giving his translators carte blanche but he is telling them to use their ingenuity and imagination to create a more semantically accurate translation when the more literal, "faithful" version just doesn't convey the original flavor.

While Oz is obviously talking about literary translation, he adds an interesting point all translators would do well to heed: "Translation is a musical experience. The greatest quality a translator needs is a musical ear. He must not only relate to the words but also to the music. Often the music is more important than the words themselves". Listening to the music of a text and recreating it in your translation (the rhythm of a piece, the flow, alliteration, number of syllables etc) means taking the reader into consideration. And so the translator – who is now the writer – also becomes the conductor. Just think about what you read every day – e-mails, memos, reports, letters, instructions, books, leaflets, newspapers, magazines, catalogues, direct mail... How many are easy to read? How many are music to your ears?

In a survey some years ago, US business leaders were asked what change they would most like to see in business. They didn't talk about accounting or strategy. The majority got down on their knees and pleaded: "Teach people to write better". Which also means, "Teach people to translate better". Let's be honest: No one has the time or desire to spend hours poring over your obscure or clumsy translation. Do you know anyone who woke up this morning and said, "Oh! I must read some badly written, dull and downright incomprehensible texts today?"

---

⁴ In an interview with Italian writer and publisher, Roberto Calasso, Jerusalem, Feb. 2009.

Do You Obey the Golden Rule of Translation?

by Danny Verbov

“I know that somewhere in that man’s life there’s a tremendous pile of paper. If I want him to read the memo himself, I’d better get right to the point and I’d better be clear, or he’ll just pass it along to somebody else, with a testy little note asking for a translation”.¹

This is where you and I come in. Translators. Delivering the writer’s message clearly, succinctly and comprehensibly to the intended reader. After all, are we not simply writers in disguise?

Yet how many of us think of ourselves like that? And how many of us think about the intended reader before we put pen to paper?² Do you even ask who the target audience is before you start your translation?

Why is this important?

Well, first of all, if your translation doesn’t deliver the right message because you used the wrong type of words, your client might no longer be your client...

Secondly, I am assuming the original text was written for someone to read (although I can’t always be sure.) Thus it makes sense to craft your translation with that purpose in mind.

Thirdly, there may be differences in culture, spelling (US vs. UK), terms and idioms, etc.

Once you know who the reader is, you can tailor your translation in terms of register, tone, use of technical jargon, explaining or transliterating religious terms, etc.

In short, if we want to produce responsible, professional work, we need to know who we’re translating for. Clue: it’s not the client.

However, once we place the reader in the spotlight, we are left with a dilemma. Yes, we want to ensure our translation is reader-friendly, but we must also remain faithful to the original. You can’t have one without the other. When we blindly adhere to the source text without considering the actual purpose of our work, we run into difficulties.

For example, the following is Mark Twain’s own translation of a speech he delivered in German to the Vienna Press Club.³ An excellent satirical illustration of faithfulness at the syntactic level

---

¹ A senior business executive talking about his client. Taken from the introduction to “Writing that Works,” Third Edition, by Kenneth Roman and Joel Raphaelson, Harper Collins, 2000.

² Pens and papers were very useful writing instruments in widespread use until the latter end of the 20th century.

³ From “The Language Instinct, How the Mind Creates Language” by Steven Pinker, 1994, p.51.

Among the United States-specific steps are information campaigns to alert linguists to new and present case law that is hostile to the interpreting profession as well as the formulation of policy proposals to mitigate the legal vulnerability of linguists in a variety of settings.

These are grand objectives, but we are already making great strides. We have gained the pro bono support of the renowned international law firm Orrick in New York and Berlin, as well as of the Swiss law office Bär & Karrer. Individual linguists, CEOs of major translation agencies, trade association leaders, and industry outsiders have joined and sit on our board. Our action team continues to grow, and we are developing our presence through grassroots efforts, social media, and networking. We are also honing our strategies, establishing our voice, and reaching out to the community. The positive feedback and support have fueled our engines all the more, confirming for us that this advocacy is crucial, not only to the wellbeing of the individual linguist, but to everyone's security worldwide. I admit that I was truly surprised to learn that there has never existed an organization wholly dedicated to these issues – to educating both the public and the translation community about the translator-traitor mentality, and to changing the way linguists are viewed by the world at large.

I believe that the Red T is the organization best positioned to realize these goals now. In the past, the translation community has been woefully absent while our colleagues put their lives on the line. A compelling example of such disregard is depicted in the 2009 documentary “Fixer: The Taking of Ajmal Naqshbandi,” about an Italian journalist and his interpreter who were kidnapped in Afghanistan. The Italian government bargained for the journalist's life, but Naqshbandi was not part of the deal and was subsequently murdered. It is disturbing to look back and see that it was not the translators' organizations that rallied to his side, but rather the journalists who took to the streets. The lesson behind this story – and behind so many other stories like it – is that we can no longer remain disengaged but must work together to achieve recognition as a universal, impartial, and protected community and to better safeguard all members of our profession. With a focus on uniting linguists and associations, and chipping away at the widespread public distrust, the Red T supports all translators and interpreters regardless of their professional affiliations, educational level, nationality, race, sexual orientation, and/or religious beliefs. The Red T does not belong to any one entity; it belongs to all of us, every translator and interpreter in the global community. It is our unity that will help bring about the change we seek.

This movement started with translators and interpreters, and relies primarily on the support and involvement of the people it strives to help. As such, your participation is paramount. From simply spreading the word to volunteering your time, the Red T needs your help to thrive. One example of a simple but effective way to show support would be to incorporate the Red T logo on your website, or on your stationery and business card, to signal to the world that you are part of this advocacy. Just like the pink ribbon is associated with the fight against breast cancer, the Red T is associated with protecting our profession. Another way to contribute is by sending us personal encounters with distrust that you experienced in the course of your career. You can visit our website [theredt.org – presently under construction] or contact me personally [at mgrotenstein@gmail.com] to learn more about the initiative and ways you can directly play a part in changing the historical landscape for linguists everywhere. My associates and I at the Red T sincerely hope that you will join us in this cause.

Matt Grotenstein is Chairman of the Board of Directors for the Red T.

and its practitioners are confronted with extreme forms of the translator-traitor mentality. In the United States, linguists for alleged and convicted terrorists have been accused/convicted of aiding and abetting terrorism themselves. In Iraq, while interpreting between troops and local populations, interpreters wear face masks to avoid being recognized, denounced as traitors, tortured, or killed when they return to their communities. In Afghanistan, letters are slid under translators' doors threatening the execution of their families. Moreover, recent developments in US defense policy, including the awarding of intelligence-gathering contracts to American contractors responsible for staffing civilian interpreters in war zones, further increase the already heightened distrust. Considering that linguists are targeted by both the enemy and members of their own community, the additional implication that they are acting as intelligence agents creates a slippery slope that will gravely impact their safety and surely drive an increase in frontline casualties. As for the actual numbers – keeping in mind that casualty lists are hard to come by and are always only partial – it has been confirmed that at least 360 conflict-zone interpreters working for the US troops have died between 2003 and 2008, and more than 1,200 were injured¹. The losses for the coalition forces are also grim: one source states that at least 60 linguists have been systematically tortured and assassinated², and the British military reportedly lost 21 interpreters in 21 days, 17 of them in a mass attack targeting interpreters³. Of course, some of the people included in these lists were injured or died in the tragic but regular course of warfare; however, the descriptions of brutality such as beheadings, abductions, or death resulting from multiple injuries sustained during torture point to the translator-traitor mentality as the cause.

Clearly, the issues the Red T seeks to address are fairly complex, and there is a lot of work to be done in the days and years ahead. Some of the actions currently being undertaken include, on a global level, redefining the role of conflict-zone linguists with the ultimate goal of obtaining protected-person status for all linguist categories, rather than the partial protection presently offered under the Geneva Conventions; creating and maintaining a central data registry for translator/interpreter incidents and compiling statistics; establishing synergies with other non-profit organizations to improve the lives of conflict-zone linguists; tracking policy progress by country (with regard to legal developments, the granting of asylum, insurance protocols, etc.); and raising overall awareness of the Red T, its logo, and its cause in order to secure worldwide recognition.

---

¹ Miller, T. C. (2009, December 18). Chart: Iraqi translators, a casualty list. ProPublica. org. Retrieved December 17, 2010, from <http://www.propublica.org/article/chart-iraqi-translators-a-casualty-list>

² Chulov, M., McGreal, C., Eriksen, L., & Kington, T. (2010, October 28). Iraq war logs: media reaction around the world. Gaurdian.co.uk. Retrieved December 17, 2010, from <http://www.guardian.co.uk/world/2010/oct/28/iraq-war-logs-media-reaction>

³ Sands, P. (2006, November 17). Interpreters used by British Army 'hunted down' by Iraqi death squads. Independent.co.uk. Retrieved December 17, 2010, from <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/interpreters-used-by-british-army-hunted-down-by-iraqi-death-squads-424660.html>

Red T: An Introduction

by Matt Grotenstein

In early 2010, I had just left a job with a Big Four consulting firm and was headed to a new position at a global organization that specialized in multilingual translation and interpretation. In doing due diligence on my future industry, one of my friends suggested I meet with Maya Hess, a woman with a solid background in language services. Little did I know that a simple career change and get-together would lead me to the cause of a lifetime.

Maya and I met for a dinner of tapas and wine in Manhattan, where I learned that she had a much wider range of experience than I had expected. A Swiss immigrant. A single mother. A successful businesswoman who had built a legal translation and interpretation practice and was the court-appointed forensic linguist on many high-profile cases. All of this told me that Maya would have a true insider's take. We chatted for several hours, with the conversation flowing from philosophy to history and eventually circling around to international affairs and my new place of employment. She shared with me some of the issues translators and interpreters have been confronted with in practicing their craft, both historically and in the context of the current global landscape.

Our conversation then became more focused and turned to her current project. While pursuing her doctoral degree at John Jay College of Criminal Justice in New York City, Maya has been in the process of converting her dissertation on the “translator-traitor mentality” – i.e., the various manifestations of distrust linguists have been facing throughout the ages – into a global advocacy initiative whose umbrella mission is the protection of translators and interpreters in high-risk settings. In short, to combat the historical perception of translators as traitors, which is again rearing its ugly head in conflict zones and legal arenas, her central conclusion was that the time had come for a paradigm shift in this perception. To accomplish this shift, she devised an action plan called the Red T.

The scope and vision of the Red T instantly fired up the idealist inside me. I immediately offered up my time to join the cause. In doing so, I found myself amidst a group of dedicated individuals who have set out to raise awareness of the hardships facing translators and interpreters, and to educate the world about the vital importance of our profession not only in theaters of war, but in maintaining peace and the national security of any country.

Over time, I have had the opportunity to familiarize myself with the issues that the Red T was founded upon. In reading up on the facts, it has become clear that the world is in great need of the changes we envision and promote. We live in an age where our profession is under siege,

A Note from the Chairwoman

by Pascale Amozig-Bukszpan

Dear members and guests,

While it may be true that a conference takes us away from our everyday work and activities, at the same time it fosters a sense of belonging to a profession and encourages reflection.

In such a setting, everything competes for our attention – the topics, the set-up, the entertainment, lectures, workshops, exhibitions, networking, logistics, quality, diversity and the balance between theory and practice. And above all, it is the presence of each and every one of us that makes the experience.

The workshops and lectures offered at this year's conference are designed to focus on key current and future trends so that translators, editors and language professionals in general can embark on a strategic path and claim their place in the post-crisis economy.

We hope that this conference will demonstrate that we indeed belong to a professional, competent, open community that can share contemporary concerns with peer professional institutions and organizations.

The mission of the ITA is also to attract young talent. The sooner entrants are aware of the importance of belonging to a professional organization and of the realities of the translation field, the greater the chances that they will more successfully engage in and benefit from it. This is what our special track dedicated to newcomers is all about.

The diversity of the topics covered during the conference also demonstrates how alive and thriving our community is. I hope it will be an enjoyable and productive opportunity for you to meet and discuss different issues with colleagues and peers.

I wish you all a pleasant and instructive experience.

Pascale Amozig-Bukszpan
Chair, Israel Translators Association

Contents

A Note from the Chairwoman	E - 3
The Red T: An Introduction – Matt Grotenstein	E - 4
Do You Obey the Golden Rule of Translation? – Danny Verbov	E - 7
The Coming Translator Shortage: Are We in a Golden Age? – Doug Strock	E - 11
Publishing Your Own Translations – Josephine Bacon	E - 14
דבר היו"ר – פסקל אמוזיג-בוקספן	ע - 3
כיצד לבחור עכבר ארגונומי – גיל בן-טובים	ע - 4
המה שהוא המי: על תרגום שורה משיר של מחמוד דרוויש – נתנאל סילברמן	ע - 5
קול הסימנים – רוני בן-דור, נוגה וייס ועדינה ויזרלביץ	ע - 9
עקרונות בתרגום ספרותי – פרופ' רינה בן-שחר	ע - 11

Produced by: ITA

Editors: Nina Rimon Davis, Nira Barak, Susan Spira

Graphic Design: Sophie Degani

Copyrights ©

Targima

Special Issue
ITA Annual Conference
February 7-9 2011